gemeente
Goirle

Grafisch ontwerp - Grafi-id
Illustraties - Buro Werktuig

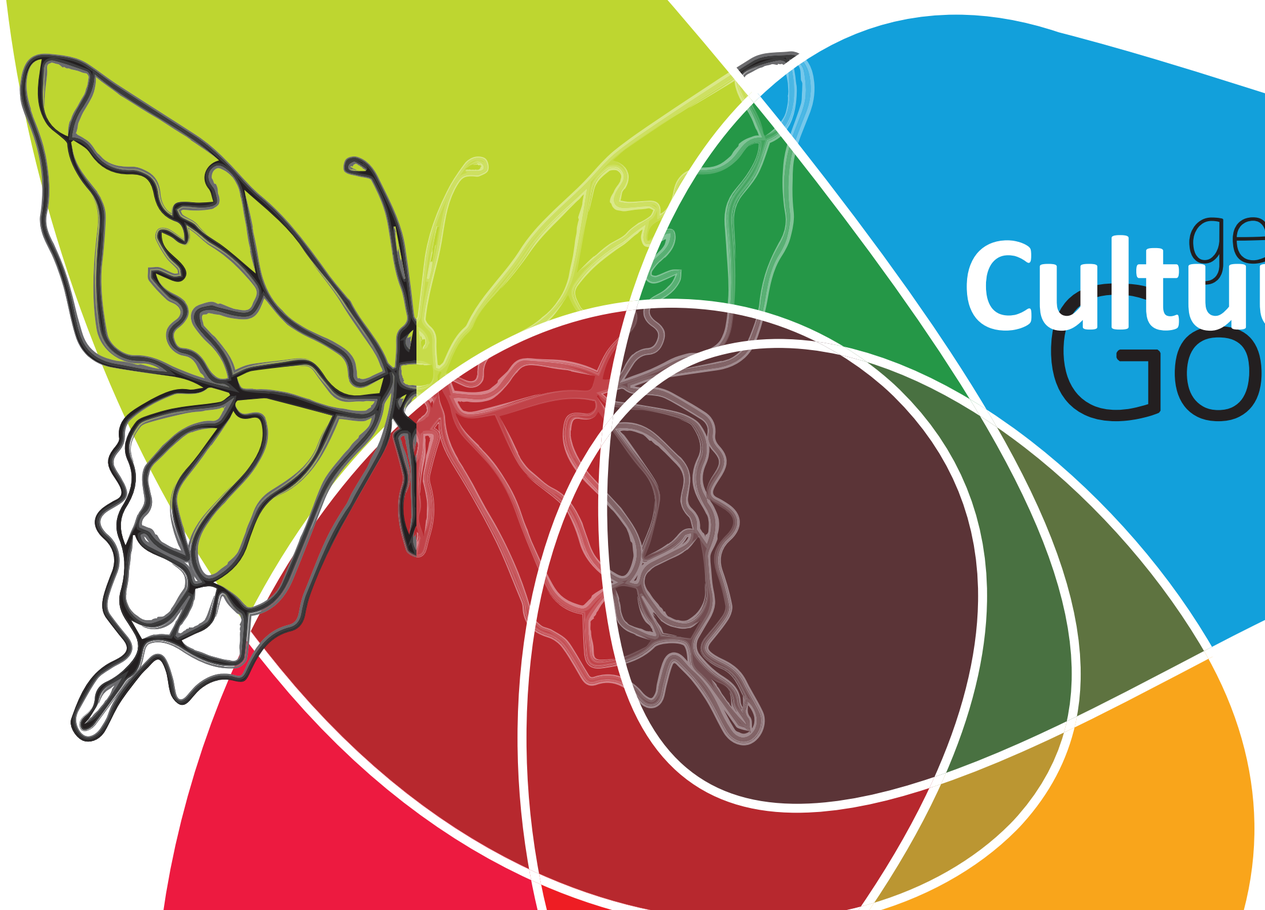

gemeente Goirle Cultuurnota

gemeente
Goirle

U hebt nu de cultuurnota van de gemeente Goirle voor u liggen. Dat doet mij deugd. De laatste separate beleidsnota inzake cultuur dateert van oktober 2008. Hierna is cultuur als beleidsterrein opgenomen in het integrale beleidsplan sociaal domein, het huidige Back to Basics 2.0. Echter zonder daadwerkelijk inhoud te geven aan het beleid. Inmiddels is Back to Basics 2.0 toe aan een remake. De startnotitie hiertoe heeft onlangs de raad gepasseerd. In dat verband heeft de raad het college gevraagd om de voorliggende cultuurnota een addendum te doen zijn bij de beleidsvisie Sociaal Domein 2022-2026 in wording. Het college heeft hiermee ingestemd.

Voorwoord

De onderhavige nota kent geen specifieke looptijd en is daardoor losgekoppeld van collegeperiodes. Een dynamische nota, een nota die qua ambities zonodig in de tijd kan worden bijgesteld. Dat geldt tevens voor de uit de nota voortvloeiende en in een uitvoeringsprogramma opgenomen acties.

Wie is “we” in de nota?

“We” een persoonlijk voornaamwoord, verwijzend naar een groep personen zonder die te benoemen. In de nota staat *“we”* vaak voor de gemeente Goirle, haar bestuur, het college dus. Waar nodig ook als zodanig benoemd.
Maar ook voor deelnemers aan het culturele veld, of gewoon zonder nadere duiding. De context bepaalt doorgaans wie “we” is in de nota.

De cultuurnota is mede een resultante van het “buiten naar binnen” werken

In een onlangs voor de VNG gehouden presentatie stelde hoogleraar Jan Rotmans:
“Gemeenten moeten netwerkorganisaties worden, medewerkers moeten buiten “spelen”, “grote oren” hebben en “luisteren”. Deze nota speelt in op deze ontwikkeling. Onder 3 “Gemeentelijke uitgangspunten” wordt dit in 3.1 en 3.2 nader geïllustreerd.

Graag citeer ik een zeer toepasselijke tekst uit Culturele eigen/wijs/heid, een verkenning uitgebracht door Brabant Kennis:
“Als deze publicatie iets duidelijk maakt is het dat we de artistieke en economische dimensie van cultuur moeten complementeren met een sociale. Cultuur in Brabant is niet twee- maar driedimensionaal. In deze culturele “triangulatie” zou wel eens de oplossing kunnen schuilen. Het stimuleert dat sociale (proces)waarden en kwaliteiten een plek krijgen in het culturele spel, naast de (bestaande) professioneel-artistieke en instrumenteel-economische waarden. Maar ook dat we gaan denken in betekenisvolle verbindingen in plaats van culturele doelgroepen. Dat we cultuur niet programmeren voor, maar samen ontwerpen in betrokken gemeenschappen. En we rekening houden met de diversiteit aan stemmen en culturele achtergronden”.

Tot slot spreek ik mijn oprechte dank uit aan allen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van deze nota, dit betreft zowel de geleverde inzet door het culturele veld als de tomeloze ambtelijke inzet.

Johan Swaans
Wethouder Kunst & Cultuur
Januari 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Inleiding 7
1.1 Het proces 7
1.2 Financiële situatie 8
1.3 Leeswijzer 8

2. Waar gaat deze nota over 9
2.1 Wat is cultuur en kunst? 9
2.2 Wat is de waarde van cultuur? 9
2.2.1 Maatschappelijke waarde 10
2.2.2 Economische waarde 11
2.2.3 Artistieke waarde 12

3. Gemeentelijke uitgangspunten 13
3.1 Uitgangspunten op basis van bestuursakkoord 13
3.2 Uitgangspunten op basis van concept Omgevingsvisie 14
3.3 Uitgangspunten Organisatievisie 14

4. Waar zetten we op in? 16
4.1 Missie, visie, kernwaarden 17
4.1.1 Missie 17
4.1.2 Visie 17
4.1.3 Kernwaarden 17

5. Waar gaan we naartoe? 18
5.1 Ambities 19

5.2 SPEERPUNT 1: Inwoners en gemeente bundelen krachten 20
5.2.1 Oprichten platform als middel om samen te werken 20
5.2.2 Uitvoeringsprogramma met partners 20

5.3 SPEERPUNT 2: Vergroten van de cultuurparticipatie 21
5.3.1 Bewustwordingscampagne inwoners 21
5.3.2 Cultureel vraag en aanbod op elkaar afstemmen 21
5.3.3 Innovatie in cultuurbeleving 21
5.3.4 Cultuureducatie op en na school 22
5.3.5 Bereikbaar en toegankelijk cultuuraanbod 23

5.4 SPEERPUNT 3: Stimuleren en zichtbaar maken van cultuur 24
5.4.1 Cultuur zichtbaar maken in de omgeving 24
5.4.2 Cultureel ondernemerschap 24
5.4.3 Evenementen als verbinder 24
5.4.4 Combinaties tussen cultuur, natuur en recreatie 25

5.5 SPEERPUNT 4: Cultuur als onderdeel van ons sociale welzijn 25
5.5.1 Versterken en verankeren preventieve werking van cultuur 25

6. Bijlagen 26
6.1 Waar staan we nu? 26
6.2 Cultuuraanbod Goirle in vergelijking met andere gemeenten 28

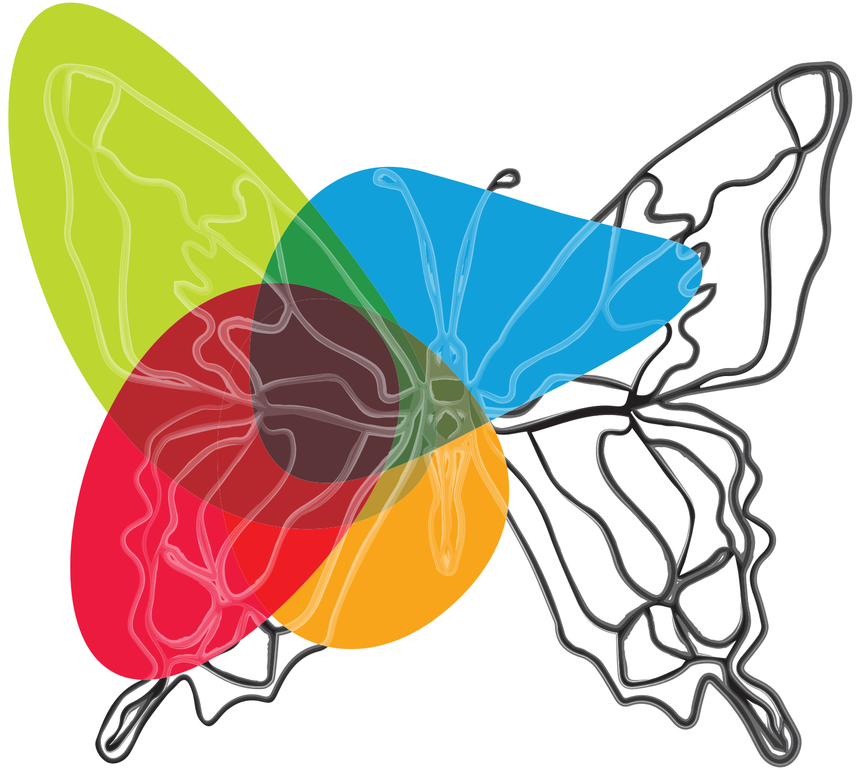

gemeente Goirle

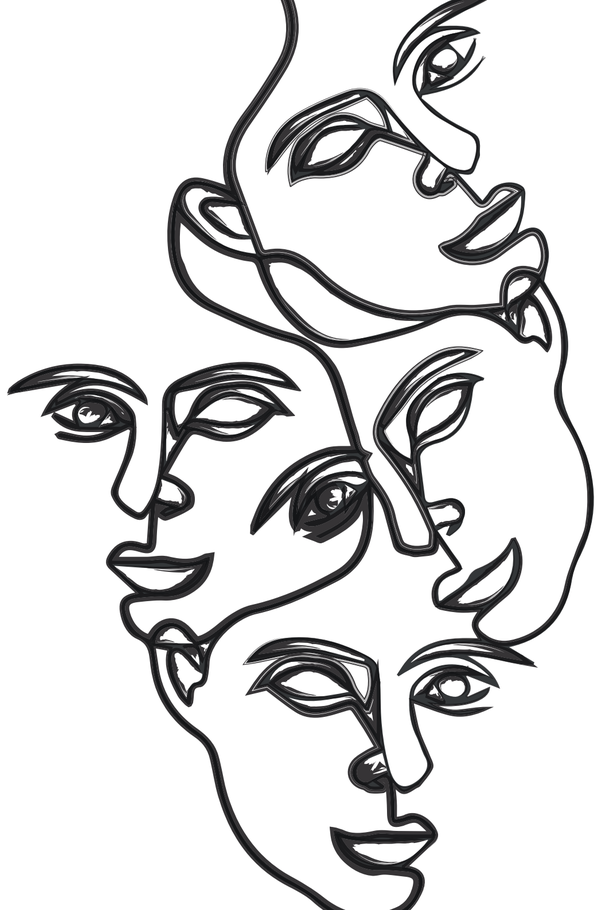

Voor u ligt de nota kunst- en cultuurbeleid van de gemeente Goirle. Hoewel cultuur zich niet laat vatten in absolute beschrijvingen, hokjes en kaders, geven we met deze visie richting aan de meerwaarde van cultuur voor onze gemeente en haar inwoners. Deze nota biedt naast richting ook handvatten en aanzetten voor het door onze gemeente te voeren kunst- en cultuurbeleid. Wanneer in deze nota gesproken wordt over de gemeente Goirle, wordt uiteraard gedoeld op zowel Goirle als Riel.

1 Inleiding

Cultuur is van belang in de gemeente en is overal om ons heen. Dat blijkt onder meer uit de wens om de sterke culturele infrastructuur met haar vele culturele initiatieven te borgen in beleid. Zowel bij de politiek, het gemeentebestuur als het culturele veld in Goirle leeft de noodzaak om een visie te ontwikkelen op kunst en cultuur.

Binnen de gemeente Goirle ontbrak het tot dit moment aan een vastgesteld beleidskader op dit gebied.

Het meest recente separate cultuurbeleid van de gemeente Goirle stamt uit 2008.[1] Daarna is cultuur als beleidsterrein opgenomen in het integrale beleidsplan sociaal domein Back to Basics en haar opvolger, het huidige Back to Basics 2.0[2], zonder daadwerkelijk inhoud te geven aan dat beleid.

In het **bestuursakkoord 'Duurzaam en Dienstbaar'**[3] wordt door het college aangegeven dat de aandacht voor cultuur echter te bescheiden is in het huidige sociaal beleid en dat dit aandacht behoeft.

1 Kadernota Kunst en Cultuur gemeente Goirle, oktober 2008.
2 Back tot Basics 2.0 Integraal beleidsplan sociaal domein gemeente Goirle 2018 - 2021.
3 Bestuursakkoord 2018-2022, Lijst Riel Goirle, CDA VVD Pro Actief Goirle, 22 mei 2018.
4 Het culturele veld in de gemeente is uitgebreid en divers. De partijen die meegedacht hebben zijn onder meer SCAG, CC Jan van Besouw, Factorium, Bibliotheek, Contactraad Cultuur Goirle en deel van haar leden (verenigingen), zelfstandige docenten in het CC Jan van Beswouw, coördinator zelfstandige docenten/Factorium, leden van de commissie Kunst & Cultuur, leden van het burgerinitiatief cultuureducatie.

1.1 Het proces

Het traject voorafgaand aan deze nota heeft heel wat discussies en goede gesprekken over (het ontbreken van) cultuurbeleid van Goirle opgeleverd. Allereest heeft de gemeenteraad zich aan de hand van een zestal stellingen uitgelaten over cultuur in Goirle. Daarna is het culturele veld[4] intensief geraadpleegd. Een ambtelijk inspiratiedocument heeft gediend als onderlegger voor de gesprekken waarin cultuur minnend Goirle zich middels vragenlijsten en een tweetal meedenksessies heeft kunnen uitspreken over wat belangrijk is voor cultuur in Goirle en wat de gemeente hierin kan betekenen. De gemeente heeft in dit proces haar uitgangspunten ingebracht, onder meer gebaseerd op het bestuursakkoord (zie hoofdstuk 3). Vervolgens zijn uit alle opgehaalde informatie, kennis en meningen samen met het culturele veld een visie, missie en ambities gedestilleerd die richting geven voor de komende jaren (hoofdstuk 4 en 5).

Het proces om te komen tot deze nota is echt een co-creatie geweest van gemeente en het culturele veld vandaar dat de ambities in hoofdstuk 5 ook daadwerkelijk ambities van ons allen zijn.
Dit sluit direct aan bij de ambitie van de gemeente om meer van 'buiten naar binnen' te werken. Wanneer we in deze nota over 'we' spreken, doelen we dan ook op zowel de gemeente als het culturele veld samen. Wanneer enkel de gemeente bedoeld wordt, is dit expliciet benoemd.

Het jaar waarin deze nota tot stand is gekomen, is een turbulent jaar geweest op het gebied van cultuur. Het jaar heeft grotendeels in het teken gestaan van het Coronavirus waardoor culturele accommodaties hun deuren moesten sluiten of beperkt toegankelijk waren en culturele activiteiten niet langer (samen) bezocht of georganiseerd mochten worden.

Het gemis aan culturele activiteiten in grotere groepen als gevolg van de Coronacrisis benadrukt in onze ogen de waarde die cultuur heeft bij het zijn van een levendige gemeenschap. De coronacrisis zal ook in 2021 nog veel invloed hebben op cultuur.
Het omgaan met de gevolgen van de crisis is uiteraard een opgave waar we als gemeente en culturele partners voor aan de lat staan. In deze visie zijn hiervoor geen specifieke acties opgenomen, omdat dit een visie is voor de langere termijn. In het uitvoeringsprogramma kunnen deze activiteiten wel een plek krijgen.

1.2 Financiële situatie

Cultuur is stevig geraakt door bezuinigingen, die de gemeente noodgedwongen heeft moeten doorvoeren. De financiële positie van de gemeente is, ondanks eerdere bezuinigingen, niet goed. Ook de komende jaren zullen we duidelijke keuzes moeten maken. Dit betekent ook op het gebied van cultuur dat we samen moeten kijken naar wat er wel kan en niet. Maar in deze visie durven we wel naar de toekomst te kijken. De snelheid waarmee we onze doelen halen zal mede afhankelijk zijn van de financiële mogelijkheden.

1.3 Leeswijzer

Deze cultuurnota begint in hoofdstuk 2 met een introductie over wat cultuur is en welke waarden we hieraan toekennen. In hoofdstuk 3 schetsen we de visie van de gemeente en vervolgens nemen we de lezer in hoofdstuk 4 mee in de missie, visie en kernwaarden die we gezamenlijk met het culturele veld hebben opgesteld. Hoofdstuk 5 richt zich op de toekomst: hierin worden de ambities benoemd, voorzien van speerpunten waar we ons als eerste op gaan richten.

gemeente Goirle

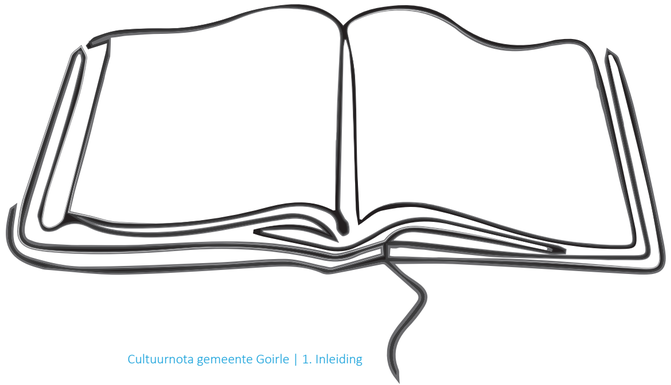

In dit hoofdstuk vertellen we wat we verstaan onder kunst & cultuur en welke waarde we hier aan toekennen.

2 Waar gaat deze nota over

2.1 Wat is cultuur en kunst?

In de literatuur vinden we verschillende betekenissen van het begrip cultuur.[5]

- In de meest brede zin van het woord omvat cultuur elke vorm van aangeleerd gedrag (het sociologische cultuurbegrip). Gedrag dat niet vastligt in de genen, maar geleerd wordt door nadoen of door onderwijs. De manier waarop we praten, ons kleden, eten, met elkaar omgaan – het is allemaal cultuur.
- Iets minder ruim, maar nog steeds breed, is de omschrijving van cultuur als 'alles wat mensen doen en maken' (een antropologisch cultuurbegrip). Cultuur is voorbehouden aan mensen en wordt in verband gebracht met ons vermogen om ons de wereld anders voor te stellen (in beelden, taal etc.) dan hij op een bepaald moment is.
- Het derde cultuurbegrip is beperkter. Cultuur heeft betrekking op een deel van alles wat mensen maken en doen, dat deel namelijk waarmee mensen op zichzelf reflecteren. 'Cultuur-in-beperkte-zin' omvat alle vormen van culturele zelfreflectie, of cultureel zelfbewustzijn. Tot deze cultuur-in-beperkte-zin rekenen we in ieder geval de kunsten met inbegrip van de literatuur, filosofie, geschiedschrijving en de religie. Over deze cultuur gaan de culturele bijlagen van de kranten en de cultuurprogramma's op de televisie, en het is de cultuur waar de C in de naam van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap naar verwijst.
- Een vierde betekenis van het begrip cultuur is de meest beperkte, namelijk die van cultuur als beschaving.

Wanneer we in deze nota spreken van kunst of cultuur, gebruiken wij de derde definitie, omdat deze ook de kunsten omvat. **Cultuur kan op twee manieren beleefd worden: actief en passief.** Kunst en cultuur worden door zowel professionals als amateurs gemaakt, zowel individueel als in verenigingsverband. Dit is actieve cultuurparticipatie. We praten over passieve cultuurparticipatie als een toeschouwer van bijvoorbeeld een theater of museum kijkt, luistert, ervaart, proeft en geniet. Het gaat dan om het ervaren en plezier halen uit wat cultuurmakers hebben gecreëerd. Beide zijn belangrijke vormen van vrijetijdbesteding voor jong en oud.

2.2 Wat is de waarde van cultuur?

Cultuur heeft in de eerste plaats een eigen, intrinsieke waarde. Als uiting van aller diepste gedachten of zieleroerselen, van schoonheid en verfijning, of juist van confrontatie en rauwheid.[6] Cultuur is vooral ook dicht bij huis. Cultuur is veel meer dan alleen het bezoekje aan ons Culturele Centrum, of de muziek van je kinderen. Cultuur is overal om ons heen.

5 Cultuur in de Spiegel: naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs, samenwerkingsproject Rijksuniversiteit Groningen en SLO nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling, Barend van Heusden, 2010.
6 Minister van OCW in haar brief aan de Tweede Kamer 'Cultuur in een open samenleving' op 12 maart 2018.

Het zijn de dingen die we denken, doen en hebben, gewoonten en gebruiken, godsdienst, normen en waarden, de kleren die we dragen, het voedsel dat we eten en de gebouwen waar we in verblijven.

Een belangrijk en tevens het bekendste onderdeel van cultuur zijn de kunsten zoals muziek, toneel, beeldende kunst, letteren, media, film en erfgoed. Hierbij horen ook de plekken waar cultuur tot uitdrukking komt zoals een theater, museum, de openbare ruimte, school, park, bibliotheek of festival en zelfs ons gemeentehuis.

Cultuur hoort thuis bij alle domeinen en heeft een allesomvattende waarde. Het draagt bij aan ons 'Bruto Lokaal Geluk'.[7] Cultuur heeft een maatschappelijke, economische en artistieke waarde.

"Onderschat de allesomvattende waarde van cultuur niet!"
Deelnemer meedenksessie 12-11-2020 culturele veld.

2.2.1 Maatschappelijke waarde

De maatschappelijke waarde van cultuur is de invloed van cultuur op buurt- of sociaal niveau. Cultuur verbindt mensen en werelden van onderwijs, gezondheid, welzijn en economie. Bij het realiseren van maatschappelijke doelen kunnen culturele activiteiten een cruciale rol spelen. En laat dat nu juist aansluiten bij wat de gemeente Goirle wil bereiken met haar beleid in het sociaal domein.[8] We willen de kracht van de samenleving versterken: een veerkrachtige samenleving waarin zoveel mogelijk inwoners - het liefst allemaal - meedoen. Deze organisatiekracht kan worden vergroot door mensen te stimuleren hun ontwikkelde talenten ten behoeve van de samenleving in te zetten. Dit geldt ook voor activiteiten op het vlak van cultuur.

Daarnaast heeft cultuur ook een belangrijke maatschappelijke functie, als thermometer voor de tijdgeest. Cultuur kan vooruitlopen op de tijdgeest en die (mede)bepalen. Cultuur kan de tijdgeest vangen en er tegenin gaan. Een samenleving met een sterke culturele sector voelt beter aan wat de tijd vraagt dan een samenleving die het zonder die thermometer moet stellen. In onze tijd zijn die maatschappelijke functies van cultuur onmisbaar. Als rationalisering en rendement dominante thema's zijn in een samenleving, is cultuur als tegenkracht van cruciaal belang.[9]

Vooral de maatschappelijke functie is voor jeugd erg belangrijk. Vaak krijgen mensen als ze ouder worden en hun blik op de wereld groter is, meer interesse in cultuur. Bij jongeren is dat niet zo vanzelfsprekend. Cultuur maakt hun wereld groter wat er ook voor zorgt dat ze zich beter kunnen redden in deze maatschappij. De huidige maatschappij vraagt erg veel van jongeren dus het is belangrijk om ze goed te begeleiden hierin.

"Een kind dat zich geborgd voelt in een omgeving waar het zich in kan uiten, daar waar het gezien wordt, zal zich beter kunnen ontwikkelen en zich beter voelen. Dat is één van de grote waarden van cultuur."
Deelnemer meedenksessie 24-9-2020 culturele veld.

7 Marjo Gruisen, Bruto Lokaal Geluk als nieuwe inspiratiebron voor gemeentelijk beleid, Binnenlands Bestuur 29 januari 2014.
8 Back tot Basics 2.0 Integraal beleidsplan sociaal domein gemeente Goirle 2018 – 2021.
9 Minister van OCW in haar brief aan de Tweede Kamer 'Cultuur in een open samenleving' op 12 maart 2018.

Volgens Brabants onderzoek de Waarde voor Cultuur[10] is er een groei in de waarde die Brabanders hechten aan de maatschappelijke functie van cultuur, zoals de bijdrage die kunst en cultuur leveren aan het welzijn van mensen en de leefbaarheid van onze gemeente.

Cultuur levert een bijdrage aan:
- de saamhorigheid van mensen en een buurt (gezamenlijke identiteit, 'wij -gevoel', profilering)
- sociale cohesie (samen organiseren of bezoeken)
- leefbaarheid van een gebied (zorgen voor elkaar)
- voorkomen van eenzaamheid
- zingeving en plezier (voor vrijwilligers)
- zelfredzaamheid
- betrokkenheid bij de samenleving
- ontwikkeling begrip voor andere normen en waarden
- mentale gezondheid, cognitieve verbeteringen, fit brein, veerkracht (inzet bij bijv. burn out, dementie)
- fysieke gezondheid (preventief voorafgaand aan professioneel zorgaanbod)
- contact tussen verschillende doelgroepen (van elkaar leren door vanuit het perspectief van de ander met een nieuwe blik naar de wereld te kijken)

2.2.2 Economische waarde

Cultuur heeft ook een economische waarde. Cultuur kan Goirle verder op de kaart zetten en daarmee ook dienen als vorm van citymarketing. Het vormt het visitekaartje van Goirle en zorgt voor verbinding en gevoelens van trots onder inwoners.

Culturele activiteiten en kunstuitingen kunnen:
- Een bijdrage leveren aan het bevorderen van recreatie en toerisme binnen de gemeente. De economische waarde bestaat uit de bestedingen van de bezoekers en gebruikers van de culturele voorzieningen zelf. De groei van de vrijetijdseconomie zorgt voor meer bezoekers aan Goirle en de regio. Belangrijk onderdeel van deze vrijetijdseconomie is het bezoeken van culturele evenementen. De bezoekers die gebruik maken van de recreatieve voorzieningen zoals wandel- en fietsroutes combineren dit vaak met een bezoek aan een museum of lokale horecagelegenheden. Dit biedt bezoekers het complete pakket voor een dagje uit. Cultuur leidt dan ook tot meer banen buiten de cultuursector.

10 Onderzoek van Regioprofiel Cultuur Brabant 2020 waarin de Brabantse cultuur wordt onderzocht en haar ontwikkelingen worden gevolgd. In opdracht van BrabantStad hebben het Pon, Pyrrhula Research Consultants, de Boekmanstichting, Telos en Kunstloc Brabant bestaande en nieuwe onderzoeken op het gebied van cultuur bij elkaar gebracht.

- Een impuls geven aan het centrum. Ook ondernemers kunnen profiteren van de belevenis-waarde die cultuur toevoegt aan het centrum.

  Cultuur stimuleert bedrijvigheid, zorgt voor werkgelegenheid en brengt een aanzienlijke financiële stroom op gang. **Landelijk nemen 'cultuur en media' een aandeel van zo'n 3,7% van het bruto binnenlands product in.**[11] Dit staat nog los van alle indirecte financiële effecten. Wanneer we kijken naar de werkgelegenheid die in en dankzij de sector gecreëerd wordt, zien we dat dit gepaard gaat met 4,5% werkgelegenheid.

  In Brabant zijn 30.197 mensen werkzaam in de creatieve industrie. Dat is 2,5% van het totaal aantal werknemers in Brabant.[12] Maar ook de culturele sector zelf gaat zichzelf ontwikkelen tot ondernemer. Culturele ondernemers vergroten hun eigen inkomsten door creatieve methoden te vinden om organisaties en hun projecten te financieren. Het is een stap naar creatiever cultureel ondernemerschap dan enkel het zoeken naar sponsoren, partners, crowdfunding, 'vrienden van' en donaties. Zo kan ook het geven van muziekonderwijs door zelfstandige docenten, als nieuw cultureel ondernemerschap worden gezien.

11 Eerste satellietrekening cultuur en media CBS iov ministerie van OCW, 2015.
12 Onderzoek van Regioprofiel Cultuur Brabant 2020 waarin de Brabantse cultuur wordt onderzocht en haar ontwikkelingen worden gevolgd. In opdracht van BrabantStad hebben het Pon, Pyrrhula Research Consultants, de Boekmanstichting, Telos en Kunstloc Brabant bestaande en nieuwe onderzoeken op het gebied van cultuur bij elkaar gebracht.

gemeente Goirle

Er bestaat dus tussen de beleidsterreinen van cultuur, kunst, recreatie en toerisme een duidelijke wisselwerking. Daar waar dit mogelijk is kunnen en zullen zij elkaar aanvullen en versterken en levert het wellicht ook innovaties op. Er ontstaan initiatieven in het overgangsgebied tussen horeca, uitgaan en cultuur en combinaties van gastronomie en kunst. Er ontstaan winkels van kleinschalige creatieve ondernemers die leegstand slim benutten. Kunstenaars komen met oplossingen tegen de verdozing in Brabant waar steeds meer logistieke centra verrijzen of ze denken mee over innovatieve oplossingen voor energietransitie. Daarnaast wordt de aantrekkelijkheid van het wonen in Goirle vergroot.[13]

2.2.3 Artistieke waarde

De artistieke waarde van cultuur is misschien wel de waarde van cultuur waar je het eerst aan denkt. Het kan gaan om actieve cultuurparticipatie, zoals toneellessen op school, een multiculturele maaltijd bereiden, een muziekinstrument bespelen of passieve cultuurparticipatie, zoals het genieten van een goed boek of goede film.

Scholing en opvoeding spelen een grote rol in de artistieke waarde van cultuur: zij bepalen in hoeverre we kennis maken met kunst en cultuur, het ervaren en leren om kunst en cultuur te waarderen.

In Goirle waarborgen we de artistieke waarde van cultuur door cultuureducatie op scholen, bijvoorbeeld in de vorm van de vakken muziek, dans, drama en literatuur.
Daarnaast heeft de gemeente een rijk verenigingsleven om cultuur verder tot bloei te laten komen. Om dit alles mogelijk te maken hebben wij een hoog cultureel voorzieningenniveau met onder meer het Cultureel Centrum Jan van Besouw.[14]

13 Ook volgens verkoopadvertenties onroerend goed.
14 Hierover meer in bijlage 6.1.

In dit hoofdstuk zijn de gemeentelijke uitgangspunten ten aanzien van de visie voor cultuur opgenomen. Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op onder andere het bestuursakkoord, de concept omgevingsvisie en de organisatievisie. De uitgangspunten zijn direct ingebracht in het traject met de partijen en hebben samen met hun input geleid tot de missie, visie, kernwaarden en ambities zoals die in hoofdstuk 4 en 5 zijn vormgegeven.

3 Gemeentelijke uitgangspunten

3.1 Uitgangspunten op basis van bestuursakkoord

Ondanks dat cultuur als zodanig onvoldoende aan bod komt in het bestuursakkoord 'Duurzaam en Dienstbaar', is er wel een aantal belangrijke uitgangspunten in opgenomen die vanuit de gemeente vertaald zijn naar het thema cultuur. In willekeurige volgorde:

1. We willen een zelfstandige en betrokken gemeente zijn die haar culturele partners kent.
2. We zijn trots op alle culturele activiteiten en voorzieningen en willen de huidige kwaliteiten behouden en versterken zodat inwoners hier plezierig kunnen wonen.
3. Cultuur is - net zoals sport - onderdeel van het sociaal domein. We willen cultuur beredeneren vanuit mensontwikkeling. Door samenhangend beleid en de inzet van cultuur als middel voor doelstellingen in het sociaal domein.
4. We willen een duurzaam sociaal domein en daarmee ook een duurzaam cultureel beleid.
5. We willen de preventieve werking van cultuur versterken en hebben specifiek aandacht voor de jeugdige doelgroep. Wij willen meer mét het kind en de jongeren praten dan over hen.
6. Ook scholen zijn een sociale ontmoetingsplaats. We stimuleren dat kinderen daar de gelegenheid krijgen om te experimenteren met cultuur.
7. Wij vinden inclusie vanzelfsprekend en vinden het belangrijk dat iedereen kan meedoen.
8. We gaan meer luisteren en meer ruimte geven aan inwoners om zelf (mee) te beslissen.
9. We willen initiatieven van inwoners blijven stimuleren, ook op het gebied van cultuur.
10. Recreatie en toerisme zin belangrijke dragers van onze economie. Er bestaat een duidelijke wisselwerking tussen cultuur, kunst, recreatie en toerisme. Daar waar dit mogelijk is kunnen en zullen zij elkaar aanvullen en versterken en levert het wellicht ook innovaties op.

Aanvullend:
Het creëren van een goed lokaal cultureel klimaat is wat ons betreft een gezamenlijke opgave voor inwoners, ondernemers, culturele organisaties en de gemeente. Op cultuurgebied gebeurt er veel door verenigingen en instellingen. Daar zijn we trots op. Dat willen we zoveel als mogelijk behouden en benutten. We laten als gemeente veel over aan onze samenleving zelf. Om de sterke en professionele culturele basisinfrastructuur te behouden willen we onder meer overgaan tot het meerjarig committeren van middelen door middel van meerjarige subsidietoekenningen. Uiteraard met daarbij de kanttekening dat de toekenning afhankelijk is van de jaarlijkse vaststelling van de gemeentebegroting door de gemeenteraad.

Meerjarige subsidietoekenningen:
- Geven een solide basis voor de bedrijfsvoering;
- Onderschrijven het belang dat de gemeente hecht aan cultuur;
- Kunnen het aantrekken van andere gelden door deze organisaties vergemakkelijken;
- Maken het organisaties mogelijk langjarige samenwerkingsverbanden aan te gaan.

3.2 Uitgangspunten op basis van concept Omgevingsvisie

De gemeente wil, zoals aangegeven in de concept omgevingsvisie op termijn meer van 'buiten naar binnen' werken. Sturen op kwalitatieve doelen en resultaten in plaats van normatief op nauwkeurige regels en randvoorwaarden. Hierbij hoort ook een meer bescheiden rol voor de gemeente en een belangrijkere rol voor onze partners, ondernemers en inwoners. We zijn ons bewust dat deze cultuurverandering tijd en inzet vraagt. In plaats van draagvlak te zoeken voor overheidsideeën gaan we als gemeente dus samen met de samenleving en onze culturele partij- en op zoek naar commitment voor de uitvoering van de gezamenlijk gestelde ambities.

De cultuurnota moet inspelen op deze verandering. Bij de rolverdeling gaan we uit van een 'flexibel raamwerk'. Een raamwerk dat aan de ene kant voldoende houvast en kaderstelling biedt voor het gemeentebestuur, maar tegelijkertijd voldoende open en uitnodigend is opgesteld om ten volle gebruik te maken van de creativiteit van de samenleving.

De mate waarin dit gebeurt verschilt overigens wel per thema. In een aantal gevallen staat toch vooral de gemeente 'aan de lat' en in andere gevallen nodigt zij de samenleving of andere partners uit om zelf aan de slag te gaan met het realiseren van doelstellingen. Soms stimuleren we, faciliteren we of doen we helemaal niets en laten we het over aan de culturele sector. Dat betekent niet dat de gemeente niets wil doen of doet.

We proberen initiatieven vanuit de samenleving te ontwikkelen zodat deze zelfstandig verder kunnen gaan. Onze rol richt zich verder op het bieden van basisvoorzieningen en het stimuleren van cultuurbeleving. De gemeente faciliteert door gebouwen in eigendom van de gemeente te verhuren voor culturele activiteiten. Dit gebeurt veelal tegen gesubsidieerde tarieven. Verder faciliteren wij door middel van deelname aan de Brede Regeling Combinatiefuncties waardoor er combinatiefunctionarissen actief zijn. En de gemeente speelt een rol bij cultuureducatie waarvan de uitvoering in handen ligt van het culturele veld.

gemeente Goirle

Kortom, de gemeente vindt cultuur belangrijk, is zelf ook een cultuurdrager en daarmee in enkele gevallen participerend, maar voornamelijk faciliterend en stimulerend.

Dit vertaalt zich in:

- Beleid ontwikkelen (samen met de cultuursector) en monitoren
- Financieel bijdragen (subsidies)
- Faciliteren (accommodaties, vergunningen)
- Waar nodig uitvoering van beleid coördineren en stimuleren

"De gemeente moet op het gebied van cultuur vooral faciliteren en soms ook stimuleren."

Conclusie gemeenteraad op stelling in raadsvergadering 23-6-2020.

3.3 Uitgangspunten Organisatievisie

Bij het opstellen van een visie willen we nadrukkelijk de rol van de gemeente ook koppelen aan de organisatieontwikkeling. Voor de gemeente Goirle zijn kernkwaliteiten benoemd in het organisatie ontwikkeltraject 'Goirle Schakelt' waar de gemeente anno 2020 in zit:

- Luister
- Werk samen
- Beweeg
- Wees professioneel

Voor de onderlinge samenwerking tussen gemeente en culturele partijen zijn deze aanvullende kernkwaliteiten van belang:

- Kom afspraken na
- Ben proactief
- Vertrouw elkaar / ben betrouwbaar
- Ben benaderbaar

In het uitwerken van de visie, missie en ambities zijn deze kernwaarden de basis voor de samenwerking en rolverdeling.

Vanuit resultaten naar randvoorwaarden

Doelmatig
Intiërend
Risicobewust
Planning en Control
Efficiëntie

Van binnen naar buiten

Klassiek Beleidsontwerp
Kaderstellend
Objectief en Transparant
Zorgvuldig en Duiselijk
Wettelijke Basis

Allianties
Samenwerkend
Co-creatie
Verbindend
Relatiegericht

Van buiten naar binnen

Actief Burgerschap
Sociaal Ondernemerschap
Faciliterend
Benaderbaar
Zelfsturend

Vanuit randvoorwaarden naar resultaten

Perspectieven op overheidssturing
Gebaseerd op Kwadrantenmodel NSOB, 2013.

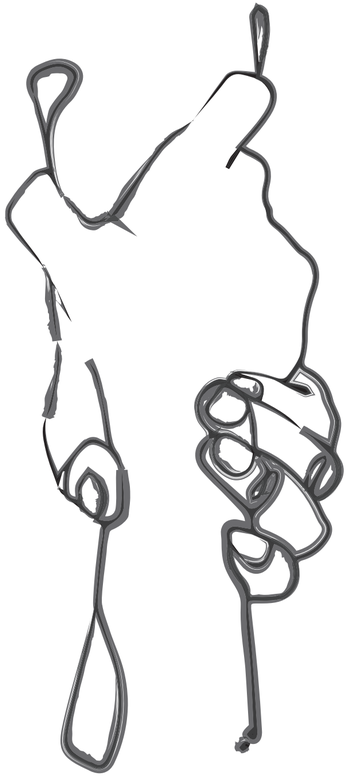

De gemeentelijke uitgangspunten zoals beschreven in het vorige hoofdstuk hebben wij ingebracht als gemeente. Vervolgens hebben we een aantal meedenksessies met het culturele veld gehouden. Gezamenlijk - gemeente en culturele instellingen - hebben we vervolgens een stip op de horizon geschetst en ambities beschreven die nodig zijn om deze stip te bereiken. Hoe snel deze ambities gerealiseerd kunnen worden, is onder meer afhankelijk van het maatschappelijke en financiële draagvlak van de gemeente en de budgetten die de raad beschikbaar stelt voor cultuur. Afhankelijk van dat draagvlak zit de culturele sector in een stop- dan wel sneltrein. Deze trein bepaalt wanneer we op onze eindbestemming aankomen. Realisatie van onze ambities is onze eindbestemming.

4 Waar zetten we op in?

4.1 Missie, visie, kernwaarden

We kiezen ervoor om geen bestuursperiode aan deze nota te koppelen, omdat cultuur een proces is van lange termijn.

4.1.1 Missie

Goirle is een doenerig dorp waar het goed toeven is.[15] Cultuur draagt bij aan dit goed toeven omdat het vorm geeft aan de samenleving op het gebied van sociale cohesie en algemeen welzijn.

4.1.2 Visie

Kunst en cultuur in Goirle zijn enkele graadmeters van het sociale welzijn in de gemeente. Inwoners en overheid bundelen de culturele krachten van Goirle omdat we kunst en cultuur ten volle willen laten zien en inzetten zodat er een levendig en duurzaam cultureel klimaat blijft bestaan. Als gemeente streven we naar partnerships met inwoners, bezoekers, bedrijven en organisaties waardoor een gelijkwaardige samenwerking ontstaat. We benutten hierbij de energie van de samenleving, behouden onze sterkte punten en verbeteren onze zwakke punten.[16]

In plaats van draagvlak te zoeken voor overheidsideeën gaan we als gemeente samen met de culturele partners op zoek naar commitment voor de uitvoering van de gezamenlijk gestelde doelen. De mate waarin dit gebeurt verschilt overigens wel per thema. In een aantal gevallen staat toch vooral de gemeente 'aan de lat' en in andere gevallen nodigt de gemeente de samenleving of andere partners uit om zelf aan de slag te gaan met het realiseren van de doelstellingen.

4.1.3 Kernwaarden

Bovenstaande missie geven wij inhoud door in te zetten op onze kernwaarden en met gebruikmaking van onze gezamenlijke kernkwaliteiten.

Als ethisch kompas sturen we gezamenlijk op de volgende kernwaarden:

- Inclusief en diversiteit
- Toegankelijk
- Kwaliteit
- Plezier
- Verrijking
- Verbinding
- Trots
- Innovatie

15 Concept Omgevingsvisie gemeente Goirle.
16 Om deze punten te benoemen hebben we met het culturele veld een SWOT analyse uitgevoerd.

gemeente Goirle

Onze blik is gericht op een toekomst waarin de maatschappelijke, economische en artistieke waarde van cultuur vorm krijgen. We willen de goede dingen die er toe doen vasthouden en nieuwe ambities realiseren. In dit hoofdstuk beschrijven we onze ambities voor de komende jaren.

5 Waar gaan we naartoe?

5.1 Ambities

Onze visie omvat de volgende ambities:

1. Cultuur is een van de graadmeters van ons sociale welzijn. Deze graadmeter willen we in beeld hebben en controleerbaar maken.
2. Wij streven naar een levendig en duurzaam cultureel klimaat waarbij we voor iedereen kunst en cultuur ten volle laten zien en inzetten.
3. Wij bundelen de culturele krachten door middel van een partnership waarin sprake is van een gelijkwaardige samenwerking. We benutten hierbij de energie in de samenleving.
4. Wij zoeken samen naar commitment voor de uitvoering van de gezamenlijk gestelde doelen. Afhankelijk van het thema of het onderwerp staat toch vooral de gemeente 'aan de lat' en in andere gevallen nodigt zij de samenleving of andere partners uit om zelf aan de slag te gaan met het realiseren van de doelstellingen.
5. Behouden van de sterke punten van ons cultuurnetwerk en daar waar mogelijk verstreken van onze zwakke punten en kansen benutten.

"Ik hoop dat deze nota een schets geeft van waar we met z'n allen naartoe willen."

Deelnemer meedenksessie 24-9-2020 culturele veld.

Ambities kunnen alleen bereikt worden als de basis goed is. Daarom is het belangrijk dat we de basis op orde brengen en vanuit daar verder gaan. Aanvullend op dit beleidskader maken we daarom samen een uitvoeringsprogramma[17] met concrete acties die bijdragen aan onze kernwaarden en die onze kernkwaliteiten hanteren.

Op basis van de ambities zijn hierna de speerpunten benoemd waar we ons als eerste op gaan richten. In de loop van de tijd kan het zijn dat speerpunten veranderen of dat er andere speerpunten bijkomen. Wij zien deze cultuurnota dan ook als een dynamisch document dat periodiek herijkt kan worden al naar gelang hier behoefte aan is.

17 Wellicht ligt één uitvoeringsprogramma voor de cultuurnota en het nieuwe beleid sociaal domein voor de hand.

5.2. SPEERPUNT 1: Inwoners en gemeente bundelen krachten

5.2.1 Oprichten platform als middel om samen te werken

Goirle telt zoals al genoemd veel organisaties, groepen en initiatieven die - ondanks allerlei obstakels zoals beperkte financiële middelen en een grote werkdruk voor vrijwilligers - op een of andere wijze actief zijn op het terrein van cultuur. We zijn trots op de activiteiten die zij organiseren en verwachten dat zij een bijdrage kunnen blijven leveren aan het vergroten van cultuurdeelname.

Maar wie bedient welke doelgroep? Wie heeft de nodige kennis en vaardigheden?
Wat is de waarde van ons huidige aanbod?
Is dit kwantitatief en kwalitatief voldoende en doen we dingen dubbel en slim?

Daar komen we pas achter als we met elkaar in gesprek gaan en blijven, concreet maken wie welke rol heeft en elkaars behoeften kennen. Uit de SWOT analyse die is gedaan met het culturele veld, is de behoefte gekomen aan een platform. Gemeente en culturele instellingen richten daarom een platform op als middel om samen te werken. Niet alleen de culturele verenigingen nemen hier idealiter aan deel, maar ook de drie stichtingen die de wijkcentra exploiteren. Dit platform moet de synergie en integraliteit vergroten en voorkomen dat de gemeente verschillende culturele instellingen apart van elkaar spreekt. Daardoor maken we voor iedereen een efficiencyslag. Het streven is om in 2021 een werkbaar platform operationeel te hebben waarin taakstelling, positie en verantwoordingsplicht van het platform duidelijk beschreven is.

5.2.2 Uitvoeringsprogramma met partners

In deze cultuurnota worden ambities benoemd die we ook daadwerkelijk willen uitvoeren. Hoe de acties worden uitgevoerd, wie dat gaat doen en op welke termijn, hoort thuis in een uitvoeringsprogramma.

gemeente Goirle

Samen met de culturele instellingen maken we na vaststelling van deze cultuurnota een uitvoeringsplan waarin concrete stappen worden beschreven. We bekijken de mogelijkheden om met ons uitvoeringsprogramma aan te sluiten bij het uitvoeringsprogramma van de visie sociaal domein die momenteel ook in ontwikkeling is cultuur.

Deze cultuurnota kent zoals aangegeven geen specifieke looptijd. We willen de looptijd van de cultuurnota los zien van collegeperiodes en daarmee onze stip op de horizon zoveel als mogelijk loskoppelen van verschillende politieke afwegingen.

Samen met de culturele partners houden we de komende jaren vinger aan de pols zodat de ambities in deze nota en de acties in het nog op te stellen uitvoeringprogramma gemonitord worden. Ieder jaar houden we de raad op de hoogte van de voortgang. Het kan voorkomen dat ambities of acties in de loop van de tijd worden aangepast of aangevuld; wij zien deze nota daarom als een dynamisch document.

5.3 SPEERPUNT 2: Vergroten van de cultuurparticipatie

Als bewoners volwaardig participeren in de samenleving, draagt dit bij aan een positief gevoel van welbevinden. Daarom moet die participatie beginnen bij de jongeren, opdat zij later als zelfstandige volwassenen actief deelnemen aan het sociale, economische én culturele leven.
We hebben al de intrinsieke waarde benadrukt die cultuur met zich meedraagt. Steeds weer blijken deze waarden de maatschappelijke betrokkenheid te vergroten en daarmee de leefbaarheid te versterken. Daarnaast leren mensen door een actieve deelname aan cultuur samen te werken, nieuwsgierig te zijn en creatief te denken en handelen.

Er zijn in Goirle evenwel nog veel mensen die niet aan cultuurparticipatie doen. Voor die mensen, die om wat voor reden dan ook niet deelnemen, verlagen we de drempels zodat de beschikbaarheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid van het cultuuraanbod vergroot wordt. Om de cultuurparticipatie te verhogen, nemen we een aantal stappen.

Deze acties worden verder uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma en worden hier kort aangestipt:

5.3.1 Bewustwordingscampagne inwoners

Onbekend maakt onbemind. Eenieder moet daarom weten wat cultuur ons te bieden heeft. Cultuur moet bij onze inwoners zichtbaar gemaakt worden. Social media, billboards bij aanvoerroutes en de lokale omroep spelen hierin een belangrijke rol. We zorgen daarom voor een goede marketing en communicatie om binding met onze doelgroepen te creëren. Daarnaast bieden we nieuwe inwoners van de gemeente een culturele tegoedbon aan.

Last but not least: omdat het College en de Raad belangrijke beslissers zijn zullen we ook de college- en raadsleden meer inzicht geven in de verschillende waarden van cultuur en zullen iedereen daarom, waar mogelijk, betrekken bij de uitwerking van deze cultuurnota.

5.3.2 Cultureel vraag en aanbod op elkaar afstemmen

We willen er voor ál onze inwoners zijn. We zorgen er daarom voor dat er voldoende aanbod is, het voorzieningenniveau zoveel als mogelijk behouden blijft en vraag en aanbod op elkaar is afgestemd. Om een levendig cultureel klimaat te behouden zorgen we dat er vooral voor jongeren voldoende aanbod is. Voor volwassenen streven we naar een regionaal aanbod. We kunnen immers niet al het culturele aanbod zelf hebben binnen onze gemeentegrenzen. Wel streven we naar een goede balans tussen het culturele aanbod en de vraag van het (potentiële) publiek. Dit is van groot belang omdat er een behoefte is aan verschillende vormen van cultuurbeoefening en kunstzinnige vorming. We bevorderen en vergroten daarom ook de diversiteit in het aanbod. Om dit te bereiken moet er wat ons betreft coördinatie plaatsvinden zodat cultuur niet alleen voor iedereen vindbaar is, maar er ook kruisbestuivingen ontstaan. We streven naar één centrale informatiebron waar inwoners alles kunnen vinden over culturele activiteiten, culturele evenementen van en binnen onze gemeente. Hiermee verbinden we de activiteitenagenda's van de diverse aanbieders zodat de lokale infrastructuur versterkt wordt.

Het gaat hierbij zowel om de zichtbaarheid van de culturele aanbieders als om de vindbaarheid van de activiteiten. Meer en goed gestructureerde informatie levert meer bezoekers op, vergroot participatie, stimuleert samenwerking tussen culturele aanbieders en voorkomt onbedoelde concurrentie of doublures in programmering.

"Cultuur is van en voor iedereen."
Conclusie gemeenteraad op stelling in raadsvergadering 23-6-2020.

5.3.3 Innovatie in cultuurbeleving

Naast promotie van ons aanbod is ook inhoudelijke vernieuwing en innovatie van aanbod van belang. Zo blijft ons aanbod aantrekkelijk voor (nieuwe groepen) bezoekers. Dit is belangrijk omdat onze inwoners steeds vaker een cultuuromnivoor lijken te zijn. Ook de doelgroep jongeren als cultuurbelevers van de toekomst vergen een andere aanpak.

De cultuuromnivoor
Mensen voelen zich niet langer direct betrokken bij één locatie of naam, maar meer bij een genre of activiteit. Mensen verbinden zich niet meer langdurig aan één aanbieder, kiezen minder vaak voor een abonnement en zijn in die zin weinig honkvast. De grenzen binnen het aanbod vervagen langzaam.

Waren mensen voorheen nog relatief gemakkelijk in te delen aan de hand van hun voorkeuren (trouwe operabezoekers, hardcore hiphopfans, echte cabaretliefhebbers), tegenwoordig kan alles door elkaar bestaan. De zogenoemde 'cultuuromnivoor' trekt zich dan ook weinig aan van hokjes of waardeoordelen en trekt diagonaal en verticaal een eigen lijn door het aanbod.

Deze veranderingen geven een beeld van een beweeglijk publiek dat open staat voor nieuwe ervaringen. Dit biedt mogelijkheden om ook andere en nieuwe bezoekers te bereiken en te verleiden tot cultuurparticipatie.

Jongeren en cultuur

De gewenste vorm van het maken van cultuur lijkt bij de jongere generatie anders dan bij de oudere generatie. Zo zijn jongeren minder vaak lid van culturele verenigingen en beoefenen zij cultuur minder vaak in een klassiek groepsverband. Jongeren weten deze instellingen niet te vinden of zij voelen zich er niet door aangesproken, terwijl veel 'traditionele' culturele organisaties behoefte hebben aan de frisse kijk van jongeren. Dit betekent echter niet dat jongeren geen cultuur beoefenen. Het spelen in een eigen bandje is ongekend populair en ook (landelijke) talentenshows hebben een grote aantrekkingskracht op jongeren. Daarnaast is cultuurparticipatie bij jongeren misschien op dit moment minder zichtbaar, omdat het zich ook online en digitaal afspeelt. Het feit dat steeds meer jongeren geen actieve cultuurparticipatie beoefenen in groepsverband bij traditionele voorzieningen, leidt tot teruglopende ledenaantallen bij culturele verenigingen.

De formulering van (cultuur)beleid in officiële besluitvormingstrajecten sluit niet goed aan op de werk- en denkwijze van jongeren en de thema's die bij hen spelen. Om inzicht te krijgen in de behoeften van jongeren, bevragen we de jeugdgemeenteraad, zijn we in gesprek met een docent dance die veelvuldig met jongeren in aanraking komt en bekijken we de mogelijkheden om jongerenwerk een prominentere rol te laten spelen op het gebied van cultuur.

"Laat jeugd en jongeren meepraten.
Sluit aan bij de leefwereld van jongeren."
Deelnemer meedenksessie 12-11-2020 culturele veld.

gemeente Goirle

5.3.4 Cultuureducatie op en na school

Met blijvende aandacht voor cultuureducatie bereiden we kinderen voor op de kennissamenleving (21 -eeuwse vaardigheden) en maken zij kennis met wat creativiteit is en doet.
Sommige kinderen krijgen deze vaardigheden en het belang van cultuur al vanuit huis mee, anderen niet. Investeren in cultuureducatie is investeren in toekomstige generaties, want zoals het aloude gezegd luidt: *'jong geleerd, is oud gedaan'*.
Door cultuureducatie op school leren kinderen nadenken over zichzelf en de wereld om zich heen (receptief, reflecterend, onderzoekend, analyserend), leren ze creatieve oplossingen te bedenken en zich met kunstzinnige middelen te uiten (creërend) en - door het beleven en ondergaan van (professionele) kunst - nadenken over kunst van anderen. We zetten daarom het kunst- en cultuuronderwijs stevig neer als een volwaardig onderdeel van het pakket dat we onze kinderen meegeven.

Basisscholen bepalen binnen de kaders van het ministerie van OCW zelf hoe en hoeveel cultuureducatie ze aanbieden en zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit. De gemeente blijft in ieder geval tot en met 2024 deelnemen aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit zoals dit door het Ministerie van OCW via het Fonds Cultuurparticipatie wordt aangeboden.

Op het gebied van cultuureducatie neemt het Goirlese onderwijs producten en diensten af van Factorium Podiumkunsten. Factorium is met een cultuurcoördinator voor twee dagen per week uitvoerder en intermediair voor cultuureducatie in het basisonderwijs en in die rol een verbinder tussen de cultuureducatie binnenschools en het culturele veld in Goirle. Na het noodgedwongen terugtrekken van Factorium als aanbieder van (naschools) cultuuraanbod, blijft Factorium dus wel actief op het gebied van cultuureducatie.

"Kinderen moeten op school in aanraking komen met cultuur.
Hier ligt ook een verantwoordelijkheid bij het onderwijs."
Raadslid op stelling in raadsvergadering 23-6-2020.

Inzet combinatiefunctionarissen
Een belangrijke rol binnen de cultuureducatie in het primair onderwijs is weggelegd voor de combinatiefunctionarissen Cultuur. Deze combinatiefunctionarissen worden ingezet via de Brede Regeling Combinatiefuncties waar de gemeente Goirle sinds 2010 aan deelneemt en kunnen optreden als verbinder, coach of vakdocent. Kerntaken van de functionarissen zijn het verstevigen van het lokaal culturele netwerk, het bevorderen van de samenwerking, zorgen voor innovatie en het maken van verbinding met andere domeinen.
In Goirle zijn deze functionarissen momenteel in dienst van Factorium Podiumkunsten en verzorgen zij les in dans, drama en muziek in groep 4 en 5 van basisscholen. Wij zetten deze regeling in ieder geval tot 2022 voort, daarna zetten we in op een nieuwe intentieovereenkomst met het Rijk voor weer 4 jaar voor de reeds ingezette fte's.

Cultuureducatie na school
Kinderen moeten ook naschools in aanraking komen met cultuuraanbod. Daarom zorgen we ervoor dat het naschoolse aanbod aan muziek, dans en drama laagdrempelig en bereikbaar blijft voor alle kinderen. We zorgen er - na het vertrek van Factorium - voor dat de zelfstandige cultuurdocenten hun lespraktijk kunnen opstarten met een reëel verdienmodel in het culturele centrum door de ruimtes in het CC in ieder geval tot 2023 kosteloos ter beschikking te stellen.
Daarnaast subsidiëren wij een cultureel coördinator die de zelfstandig werkende cultuurmakers faciliteert in gezamenlijke marketing van lessen, voorstellingen en projecten en zorgdraagt voor de onderlinge afstemming en binding tussen de zelfstandige docenten. Deze coördinator legt niet alleen onderling verbinding, maar ook tussen de cultureel ondernemers, het onderwijs, verenigingen en ondernemers in het centrum.

We vragen de combinatiefunctionarissen cultuur om hun visie over naschoolse cultuureducatie en hun bijdrage daarin. Ambitie is een samenhangend aanbod van kunst en cultuur voor primair en voortgezet onderwijs en de kindcentra waarbij ook sprake is van samenhang tussen binnenschools, buitenschools en naschools aanbod.

"Het is belangrijk dat er een coördinatie is m.b.t. de culturele infrastructuur, waardoor cultuur beter vindbaar wordt, maar er ook kruisbestuivingen kunnen plaatsvinden."
Deelnemer meedenksessies 12-11-2020 culturele veld

5.3.5 Bereikbaar en toegankelijk cultuuraanbod

Inclusief beleid is voor ons vanzelfsprekend. De culturele infrastructuur is toegankelijk voor iedereen die dit wil. We hebben hierbij - mede op verzoek van de gemeenteraad - extra aandacht voor (niet-mobiele) senioren, jongvolwassenen, gehandicapten en bewoners van verpleeg- en bejaardentehuizen. Senioren vormen een groot potentieel omdat na of naast een werkzaam leven het meedoen met het culturele leven (actief, passief en/of in de ondersteuning als vrijwilliger) een belangrijke factor is bij ontplooiing en zingeving.

Wij volgen het VN-verdrag voor de rechten van de mens op het aspect inclusie en zorgen ervoor dat mensen met een (functie)beperking deel kunnen nemen aan het culturele leven in Goirle. Inwoners betalen naar draagkracht voor voorzieningen waarvan zij gebruik maken, zodat ook inwoners met een smalle beurs de mogelijkheid krijgen om cultureel te participeren. Om minder draagkrachtigen financieel te ondersteunen is onder meer een meedoenregeling beschikbaar.

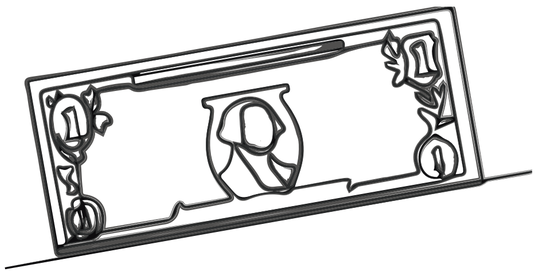

5.4 SPEERPUNT 3: Stimuleren en zichtbaar maken van cultuur

5.4.1 Cultuur zichtbaar maken in de omgeving

Cultuur vindt niet alleen plaats achter de deuren van de theaters en musea. Cultuur is er voor al onze inwoners en is dus ook onderdeel van de publieke ruimte. Goirle staat bekend om haar vele kunst in de openbare ruimte. Hier zijn de kunstenaars en hun werken zichtbaar en kunnen de kunstenaars de verbinding aangaan met de samenleving. Dit geldt zowel voor voorbijgangers als voor de nabije ondernemers. Kunstwerken dragen niet alleen bij aan het ervaren plezier van de omgeving (mooi om naar te kijken) in en om je huis, maar ook aan minder eenzaamheid en een gevoel van verbondenheid met de eigen buurt.

We blijven belang hechten aan kunstuitingen in de openbare ruimte. Daarom onderhouden we openbare kunstwerken volgens het huidige meerjarenonderhoudsplan. Cultuur in het publieke domein aan de voorkant bij (grote) stedelijke ontwikkelopgaven blijft onderdeel uitmaken van dergelijke trajecten.[18]

Verder wordt gekeken naar de mogelijkheid om openbare kunst een onderdeel te maken van Gôolse Geheimen waarbij bezoekers door het scannen van een QR-code informatie krijgen over het kunstwerk waar ze voor staan. Naast de openbare ruimte biedt ook het gemeentehuis ruimte als expositieruimte. Het veraangenaamt de wachttijd van bezoekers en brengt ze ook hier in contact met kunst en cultuur.

“Cultuur kan een rol spelen in het ontwikkelen van de identiteit van Goirle.”
Raadslid op stelling in raadsvergadering 23-6-2020.

5.4.2 Cultureel ondernemerschap

Met het bedrijfsleven en de horeca gaan wij in gesprek of en, zo ja hoe het partnerschap tussen cultuur en ondernemingen vanuit het perspectief van ondernemers het best vorm kan krijgen. **We onderzoeken interessante verbindingen, zowel vanuit de ondernemer als vanuit het culturele veld.**

We horen dat starters vaak creatieve ideeën hebben, maar ondersteuning kunnen gebruiken op organisatorisch en ondernemersvlak. **Hier kan een mooie kruisbestuiving plaatsvinden tussen culturele initiatieven en start ups van jonge ondernemers.** Mogelijk via bijeenkomsten van creatieve ondernemers. We stimuleren culturele verenigingen en het Centrummanagement om in de volle breedte meer samenwerking te zoeken met elkaar.

“Betrek ondernemend Goirle. Maak cultuur ook interessant voor ondernemers.”
Deelnemer meedenksessie 12-11-2020 culturele veld.

5.4.3 Evenementen als verbinder

In Goirle hebben we verschillende (culturele) evenementen. Een voorbeeld is de ZomerUitmarkt. Culturele evenementen zijn leuk om te bezoeken. Ze zijn ook een verbinder van verschillende groepen inwoners. Denk hierbij aan verbinding tussen jongeren en ouderen, mensen die hier al heel lang en kort wonen, mensen met verschillende achtergronden, of mensen met en zonder beperking. Dit geldt ook in het bijzonder voor dorpsactiviteiten, voor het hele dorp. Het verbinden van inwoners stimuleren wij. **Dit draagt bij aan een levendige en diverse gemeenschap die vitaal is en ervoor zorgt dat het in Goirle prettig wonen en leven is.**

18 Bij gemeentelijke investeringen in gebouwen en infrastructurele projecten wordt daarom 1% van de totaalsom gereserveerd t.b.v. kunstuitingen.

5.4.4 Combinaties tussen cultuur, natuur en recreatie

Goirle heeft veel moois, of het nu gaat om natuur, historie, cultuur of kunst. **Goirle heeft het allemaal. Om dit beter bekend te maken bij het grote publiek, hebben de lokale (toeristische) attracties hun krachten gebundeld en is de website Gôolse Geheimen in het leven geroepen.** Mensen die in de eigen omgeving of daarbuiten willen recreëren zijn op zoek naar beleving (bijvoorbeeld een actieve mountainbiketocht), natuur (bijvoorbeeld de Regte Heide) en/of cultuur (bijvoorbeeld theater).

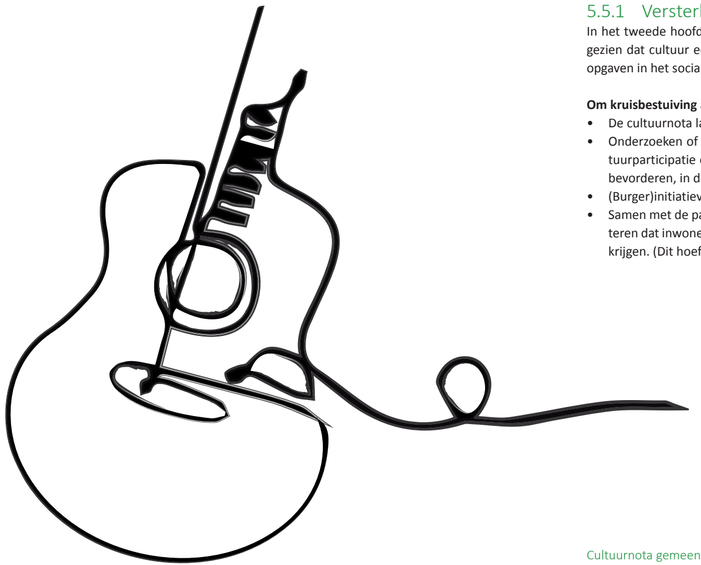

Deze recreanten besteden vaak geld aan een hapje en een drankje en als zij van ver komen ook een overnachting. Onze lokale horecagelegenheden en detailhandel hebben veel baat bij culturele en natuurlijke publiekstrekkers. Daarom willen wij deze kruisbestuivingen stimuleren en faciliteren.

5.5 SPEERPUNT 4: Cultuur als onderdeel van ons sociale welzijn

5.5.1 Versterken en verankeren preventieve werking van cultuur

In het tweede hoofdstuk hebben we aangegeven wat de waarde(n) van cultuur is. We hebben gezien dat cultuur een maatschappelijke waarde heeft en van preventieve werking kan zijn bij opgaven in het sociaal domein.

Om kruisbestuiving aan te jagen willen we:

- De cultuurnota laten aansluiten op de (nieuwe) visie sociaal domein.
- Onderzoeken of het mogelijk is om middelen voor zorg en cultuur te combineren (bijv. cultuurparticipatie ouderen vergroten o.a. om de mentale veerkracht te versterken, welzijn te bevorderen, in de strijd tegen eenzaamheid en dementie).
- (Burger)initiatieven die cultuur met zorg en welzijn verbinden versterken.
- Samen met de partners in het culturele veld onderzoeken op welke manier wij kunnen faciliteren dat inwoners elkaar fysiek kunnen ontmoeten en culturele initiatieven een plek kunnen krijgen. (Dit hoeft niet per definitie in gemeentelijke gebouwen te zijn).

6 Bijlagen

6.1 Waar staan we nu?

Faciliteiten en organisaties

De gemeente Goirle is een dynamische en levendige gemeente. Goirle heeft een sterke culturele basisinfrastructuur met een kwalitatief goed aanbod. Divers, toegankelijk en aantrekkelijk met groot bereik. Helaas heeft er recent een aantal bezuinigingen plaatsgevonden die hun weerslag hebben (gehad) op het culturele landschap. Om een goed beeld te krijgen van het culturele landschap van de gemeente Goirle volgt hieronder een overzicht van een aantal belangrijke culturele instellingen en organisaties.

"Ben zuinig op wat er al aan culturele waarde in Goirle is."

Deelnemer meedenksessie 24-9-2020 culturele veld.

gemeente Goirle

Culturele Centrum Jan van Besouw en Stichting Culturele Accommodaties Goirle

Het culturele centrum Jan van Besouw staat als iconische plek symbool voor kunst en cultuur in Goirle. Met een uitgebreid en gevarieerd theaterprogramma op het gebied van alle podiumkunsten, film en literatuur gaan genres en disciplines hier vloeiend in elkaar over. Het Jan van Besouw functioneert als huiskamer van Goirle waar cultuur in de brede zin van het woord georganiseerd en gedeeld kan worden. In 2019 waren er 109 Voorstellingen geprogrammeerd in het theater en waren er kapelconcerten, filmvertoningen, Jazz Podium en Fotografiecafé.

Daarnaast heeft het centrum een vaste club aan huurders (waaronder Atelier '78), huisden er tot voor kort een aantal loketten (o.a. Leystromen en Rabobank), biedt het CC een zaal- en vergaderfaciliteit voor incidentele verhuur aan het sociaal-culturele veld en worden er in de kapel uitvaartbijeenkomsten gehouden.

We maken hier een onderscheid tussen het Jan van Besouwhuis als gebouw en de activiteiten die de Stichting Culturele Accommodaties Goirle (SCAG) hier op het gebied van cultuur in ontplooit. Het gebouw maakt onderdeel uit van de gemeentelijke geschiedenis en moet ten alle tijden behouden blijven voor het dorp, ongeacht de functie die het gebouw heeft of krijgt.

Wijkcentra De Deel, Wildacker en Leybron

Ook de wijkcentra maken deel uit van het pallet aan accommodaties waar culturele activiteiten plaatsvinden. Ze stimuleren cultuurparticipatie in de wijken. De Leybron fungeert gezien haar omvang en programmering naast wijkcentrum ook als cultureel centrum voor Riel.

Bibliotheek Midden-Brabant

De bibliotheek zet zich in voor een samenleving waarin mensen taal en digitaal vaardig zijn, de weg weten in de informatiemaatschappij, zichzelf kunnen ontwikkelen en in staat zijn om hun creativiteit en innovatief vermogen optimaal te benutten. De bibliotheek biedt de inwoners van Goirle en Riel een grote, aansprekende collectie van kennis en verhalen en zet deze ook in om samen met lokale partners veel activiteiten te programmeren rondom relevante maatschappelijke thema's en het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners.
De bibliotheek is daarnaast een structurele partner voor educatieve en andere instellingen op het gebied van leesbevordering, vergroten van leesplezier en digitale geletterdheid. Zo is er sinds 2018 een Boekstartcoach wekelijks actief op het consultatiebureau om met ouders het gesprek te voeren over het belang van (voor)lezen.

Factorium Podiumkunsten

Factorium heeft zich vanwege omvangrijke bezuinigingen op cultuur per september 2020 teruggetrokken als aanbieder van cultuuraanbod uit Goirle. Factorium is met de cultuurcoördinator wel uitvoerder en intermediair voor cultuureducatie in het basisonderwijs en in die rol een verbinder tussen de cultuureducatie binnenschools en het culturele veld in Goirle. Cultuureducatie en doorgaande leerlijnen cultuureducatie zijn in het basisonderwijs (alle scholen in Goirle) ingebed. Daarnaast zijn de combinatiefunctionarissen cultuur in dienst van Factorium.

Zelfstandige docenten in het culturele centrum

Nadat Factorium vanwege bezuinigingen noodgedwongen haar lesactiviteiten in het culturele centrum heeft moeten afbouwen, zijn er met ingang van 1 september 2020 een drietal initiatieven van zelfstandige docenten ontwikkeld. Het betreft hier de F-Fact Dance Company met een aanbod aan danslessen in diverse stijlen voor jong en oud, MuziGo Muziekschool Goirle dat een aanbod aan muzieklessen (zowel individueel als ensembles en muzikale projecten) vormgeeft en Musical-Lab.

Culturele verenigingen

Er zijn veel culturele verenigingen die een plek hebben in het Culturele Centrum of één van de wijkcentra (De Deel, Wildacker en Leybron). Culturele verenigingen die hier huizen zijn enorm divers: van harmonie tot carnavalsstichting, van lokale omroep tot vereniging voor beeldende kunst en van fotogroep tot gilde: er zijn ruim 45 culturele verenigingen actief in de gemeente.

De Contactraad Cultuur Goirle is (statutair) een verbindende factor en organiseert jaarlijks Gools Goud in Beweging, opbouw van de Kerststal, Beursvloer Goirle-Riel, Midzomeravond festival, Heel Goirle Zingt en een Kerstverhaal in de Heemschuur. Daarnaast organiseert zij een behoeftepeiling bij de verenigingen en geeft voorlichting aan aangesloten culturele verenigingen.

Commissie Kunst & Cultuur

De commissie bestaat uit zes leden en een voorzitter die benoemd zijn door het College om gevraagd en ongevraagd advies te geven aan het College. De commissie stimuleert en ondersteunt culturele evenementen, initieert ideeën voor exposities in het gemeentehuis, adviseert over kunstopdrachten en aangeboden kunst in de openbare ruimte . In 1994 is de percentageregeling kunstopdrachten Goirle vastgesteld door de gemeenteraad die nog steeds van kracht is. Hierin is bepaald dat 1% van het beschikbare budget voor infrastructurele projecten en bouw of verbouw toekomt aan de kunstzinnige verfraaiing van Goirle, wat zoveel betekent als budget voor beeldende kunstopdrachten. Zo is het beeld voor Ireen Wüst uit deze regeling betaald.

Cultureel erfgoed
Bij cultureel erfgoed gaat het niet alleen om archeologie en heemkunde maar ook om tradities en rituelen in Goirle. Cultureel erfgoed leeft vooral omdat het wordt gedragen en gevoed door inwoners. Voorbeelden van dit erfgoed zijn de Gilden en de rituelen die zij hebben, de smokkelverhalen van de grensstreek, religieuze rituelen, jaarmarkten, het zingen met driekoningen, buurtfeesten en de Sinterklaasintocht. Het gaat daarbij niet alleen om onze 'oude' vaste tradities en gebruiken, zoals 'hier zijn' met carnaval, maar ook jongere 'nieuwe' tradities en gebruiken zoals het midzomernachtsfeest dat hier in Goirle is ontstaan vanuit een rijke historie aan wielerevenementen.
Het kan gaan om het spreken van het Gôols dialect en het tonpraoten, maar ook het jeugdvakantiewerk, vliegeren bij de surfplas, de derde wereldrommelmarkt van Mill Hill, de koningsdagfeesten en de avondvierdaagse. We hebben een eigen reuzengilde met een tweetal reuzen die officieel zijn opgenomen in het geboorteregister van de gemeente en daarmee tot het immaterieel erfgoed van de gemeente behoren. Ook de in 2020 gefuseerde Heemkundige Kring en Stichting Steengoed (inmiddels Stichting Erfgoed De Vyer Heertganghen Goirle) zijn inmiddels gemeengoed geworden.

Stichting Jong
Jongerenwerk wordt op dit moment in Goirle uitgevoerd door Stichting Jong. Jongeren krijgen door het jongerenwerk de kans om zichzelf te ontwikkelen, onder meer op het gebied van kunst en cultuur.

Diversen
Enkele (burger)initiatieven zoals Zingen & Zo, SaZoVi (Samen Zondag Vieren) en De Vrolijke Noten. Zingen & Zo is een initiatief van de WMO groep en is ontstaan vanuit het idee om ouderen, hun eventuele partners, vrienden en/of verzorgers samen te laten zingen omdat het inspirerend werkt en zorgt voor herinneringen. SaZoVi organiseert iedere tweede zondag van de maand een leuke activiteit voor alleenstaanden vanaf 55 jaar. Hieronder vallen ook culturele activiteiten als muziek, film of workshops. De Vrolijke Noten is een koor voor mensen met en zonder beperking gehuisvest in Woonzorgcentrum Elisabeth.

6.2 Cultuuraanbod Goirle in vergelijking met andere gemeenten

Wanneer we kijken naar de breedte van het cultuuraanbod, kunnen we gebruik maken van het ringmodel: gemeentes tot 30.000 inwoners hebben idealiter een basisinfrastructuur die bestaat uit culturele festivals, zorg voor de openbare ruimte, monumentenzorg, archiefwerk, openbare bibliotheek, lokale omroep, een zaal waar incidenteel voorstellingen en films te zien zijn, een oudheidkamer, cultuur & school en het amateurleven (verenigingen, initiatieven, popcultuur).

Op basis van dit model kan geconcludeerd worden dat de gemeente Goirle een veelzijdige culturele basisinfrastructuur heeft die past bij een gemeente van deze omvang.

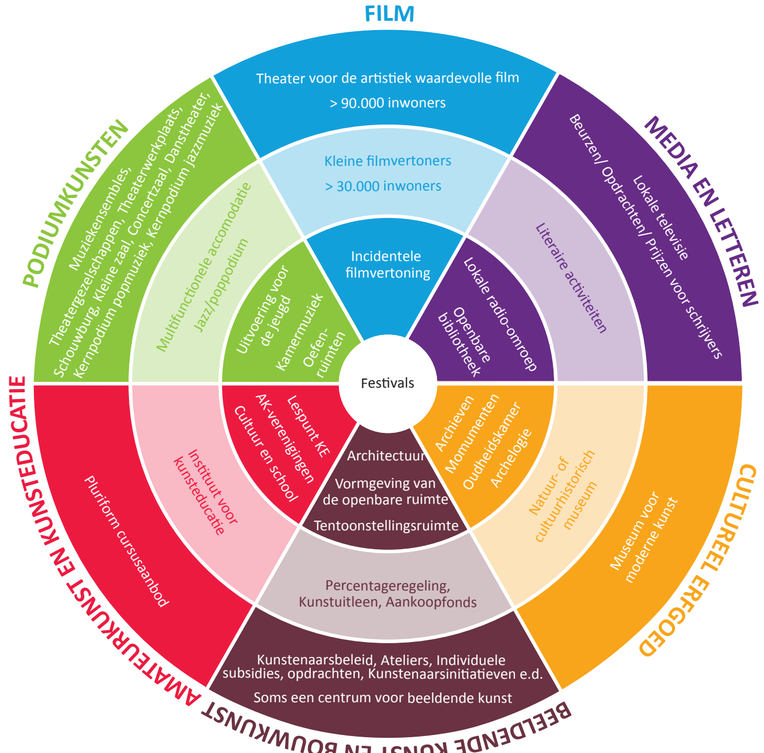

De culturele infrastructuur van gemeenten in ringen
Om gemeenten houvast te geven bij het formuleren van cultuurbeleid, is een zogenaamd ringenmodel ontwikkeld door Cor Wijn in 2003. Dit model deelt de culturele voorzieningen en het bijbehorend cultuurbeleid op in drie ringen, gerelateerd aan het inwonersaantal. Bron: VNG/BMC.